

Zvonimir Osrečki**PAVLE NIKITOVIĆ NIK, slike****Galerija SKC–a, Novi Beograd, 3 – 17. maj 2007.**

Posle pauze od skoro deceniju i po, beogradski slikar Pavle Nikitović Nik, ponovo je izlagao svoje radove – slike i gravire. Beogradska likovna publika, u prilično velikom broju, prisustvovala je 3. maja, otvaranju izložbe njegovih dela u Galeriji Studentskog kulturnog centra u Novom Beogradu u kojoj je, inače, pre više decenija, Nikitović prvi put samostalno izlagao (tada je ova galerija pripadala Politehničkoj akademiji). Slučajnost ili ne, tek, u životnom dobu kada se polako svode računi, ovaj stvaralac je rešio da se ponovo suoči sa sudom javnosti i publikom promovišući najnovije slike iz ciklusa "Snovidjenja".

Radilo se o Nikitovićevim apstraktnim radovima, islikanim u poslednje dve–tri godine koliko, u stvari, i traje slikareva spoznaja da mu je apstraktan likovni izraz bliži i pogodniji od "opisivanja" oblika i objekata i slikarstva figuracije, čemu je, inače, bio skloniji prethodnih decenija. Ovakav zaokret predstavljao je svojevrsno iznenađenje za najveći deo publike koja Nikitovića odranije poznavala kao "zakletog figurativca" sklonog nadrealnom i meditativnom poimanju slikarstva, kao vrsnog i priznatog portretistu i slikara koji je kistom i bojom vešto evocira sećanja na urbane pejzaže nekadašnjeg Beograda i starog Zemuna.

No, Nikitovićev nemirni duh i težnja za promenama u sopstvenom likovnom iskazu, odveli su ga do nemimetičke, nepredstavljачke slike na kojoj, shodno tome, nema prikazivanja ni bića, ni objekata, a ni situacija ili događaja, odnosno ka jednoj vrsti neprikazivačkog dela koje bismo, s aspekta uslova i procesa nastanka mogli, najjednostavnije a najbliže, odrediti kao apstraktno i ekspresionističko. Mada se ne možemo oteti utisku da je do ovih slika Nikitović došao i procesom apstrahovanja prethodnog dugogodišnjeg slikarstva oblika, ipak su "Snovidjenja", u najvećem delu, nastala uz slikarevo dosledno poštovanje formalnih pravila i zamisli slike kao apstraktno i ekspresionističko tvorevine. To bi trebalo da znači da slike iz ciklusa "Snovidjenja" Nikitović interpretirao kao izraz unutrašnjih duhovnih i psiholoških stanja odnosno kao trag vlastitog duhovnog i psihološkog doživljaja.

Sam slikar je, u nekoliko navrata, pominjao da mu ovakav pristup slici nije bio stran ni u najranijem pokušajima, na samom početku bavljenja slikarstvom. Ako i to imamo u vidu, onda bismo Nikitovićev izlet u novo slikarstvo najjednostavnije mogli objasniti željom za likovnom avanturom i traganjem za novim izazovima i promenama, s jedne, i nostalgичnim zovom duše za povratak svojim slikarskim korenima, s druge strane. Rastrzan ovakvom dilemom, zamišljen nad ovakvom zagonetkom, Nikitović je, u "Snovidjenjima", posegao za rešenjima koja su predstavljala jednu vrstu objedinjavanja i sažimanja njegovog ukupnog slikarskog delanja: manji deo ranijeg promišljanja slike je zadržao, drugi dogradio, a najveći deo reformisao i idejno preusmerio.

Oslobodivši se, na jednostavn način, oblika, vezivanja za figu-

ru i likovnog opisivanja, Nikitović je obezbedio sebi prostor i otkrio put ka nepredstavljачkom slikarstvu, te dobio mogućnost da, po svom opredeljenju, prilježnije traga za onim što se naziva "čistom slikom". Na tom usmerenju, primećuje se, pokušavao je da dosegne više nivoe dela, tražio dublji smisao umetničkog iskaza, nastojao da otkrije kompleksniju materijalnu i prostornu strukturu slike i uočavao drugačije aspekte komuniciranja apstraktno u odnosu na prikazivačku sliku.

Pažljivijem posmatraču Nikitovićevih slika u galeriji novobeogradskog SKC–a nije moglo promaći da su izložene slike, kako su bile odabrane i predstavljene, poprilično uspešno reprezentovale razvojni put slikara od početka do kraja njegovog najnovijeg slikarskog opusa. Nekoliko početnih platana, tako, islikano jakim bojama a ispunjeno žestokim ekspresivnim nabojem i dinamikom, jasno su pokazivala slikareve početne korake u svetu novog slikarstva. Na većem broju slika koje pripadaju drugom delu Nikitovićeve apstraktno faze, međutim, uočavaju se promene. Naime, umanjeno je početno intenzitet ekspresivnosti da bi, u prvi plan, slikar istakao dublje promišljanje dela i svedenost i kondenzovanost izraza što je, sve zajedno, značajnije umirilo koloritnu orkestraciju i dalo slikama dozu prefinjenosti i lirske topline. U prvom slučaju preovladujuću ulogu odigrala je Nikitoviću i odranije svojstvena energičnost i dominirajuća čulnost, u drugom, promišljenija i pribranija strana njegove stvaralačke ličnosti.

I u jednom i u drugom slučaju, Nikitovićeve bespredmetne slike, mora se konstatovati, delovale su, na ovoj izložbi, sveže i drugačije. Verovatno i stoga što slikar, ovakav čin slikavanja, kako nam je rekao, smatra nekom vrstom igre u kojoj je on jedan od aktera a platno i boja – ravnopravni učesnici. Iz takvog shvatanja proizašla su "Snovidjenja" koja, osim na snivanja, ukazuju, u prenesenom značenju, dakako, i na slikarevo ponovno budjenje, na njegov povratak iz sanja, na nagoveštaj značajnijih promena u samom stvaraočevom biću i na novi početak. Slikar je, jednostavno, iznova pronašao svoj stvaralački nemir, prkos i protest i osokolio svoj umetnički ego. Jer, suština Nikitovićevih "Snovidjenja" i slika nastalih povodom tih stanja, nalazi se, čini se, u evociranju davno odloženih sećanja smeštenih u ko zna koje pretince podsvesti odnosno u težnji za nadoknadivanjem nečega što je u njemu, još ko zna od kada, ostalo nezadovoljeno i nepriznato. "Islikavanjem snova" kao da je i to obavio: postigao je, kako veli, najvišu vlastitu spontanost u slikanju i, posebno, kulminaciju istinskog umetničkog zadovoljstva.

Otuda su "Snovidjenja" Pavla Nikitovića Nika, moglo bi se zaključiti, otrgnutost od starog, raskid s prošlošću i iskorak, kroz dveri likovne katarze, ka novoj likovnosti.

Podsetimo povodom ove izložbe, i na neke periode u slikarskom radu Pavla Nikitovića. Počeo je da slika 1957. godine, uz nekoliko prekida kada se bavio filmom, pozorištem i novinarstvom. Više puta je nagrađivan. Priznanje međunarodni "Grand Prix" Evropske akademije za književnost, nauku i umetnost, čiji je član, dodeljeno mu je 1989. godine za grafičke listove iz ciklusa "Homo homini". Nikitović je član i jedan od osnivača beogradske slikarske grupe "Paralaksa".